

Õiguskantsler

Elmar Vaher
peadirektor
Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee

Teie nr

Meie 02.09.2019 nr 7-4/191117/1904298

Isikut tõendavate dokumentide väljaandmisega viivitamine

Austatud Elmar Vaher

Õiguskantsleri poole pöördus [], kelle Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentide kehtivusaeg lõppes juba enam kui viis kuud tagasi, ent Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) on tema uute dokumentide uuendamise taotluse lahendamist pidevalt edasi lükanud.

Leian, et PPA on pikendanud [] isikut tõendavate dokumentide väljastamise tähtaega ilma seadusliku aluseta. Isikut tõendavate dokumentide väljastamine tuleb eristada kodakondsust puudutavatest õigusvaidlustest.

Palun väljastada [] otsekohe uued Eesti kodaniku isikut tõendavad dokumendid ning paluda temalt vabandust viivituse pärast. Palun PPA-l viia Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentide uuendamise halduspraktika õigusaktidega kooskõlla.

Asjaolud

1. PPA teatas [] e-kirja teel, et 10.03.2019 aegub tema Eesti Vabariigi pass. [] pöördus uute isikut tõendavate dokumentide taotlemiseks PPA Narva teenindusbüroosse 07.02.2019. Klienditeenindaja küsimustele vastates avaldas [], et tal on ka Vene kodakondsus ning esitas Vene Föderatsiooni passi. Seepeale paluti tal täita ankeet ja küsiti Vene kodaniku passi koopiat. Klienditeenindaja teatas avaldajale, et need on uued tingimused dokumentide taotlemisel. Avaldaja väitel viis ta täidetud ankeedi ja passi koopia PPA Narva büroosse 06.03.2019. Klienditeenindaja teatas, et talle saadetakse e-kiri. Avaldaja sai aru, et talle väljastatakse uued isikut tõendavad dokumendid 30 päeva jooksul. Kuna dokumente ei saanud, esitas ta uue taotluse Eesti välisesinduses 04.06.2019. PPA võttis selle menetlusse 18.06.2019 ning teatas seejärel [], et ta peab esitama Vene ametivõimude tõendi selle kohta, millal ja millisel alusel on ta saanud Vene kodakondsuse. Sellega seoses on PPA pikendanud korduvalt tema isikut tõendavate dokumentide taotluse lahendamise tähtaega.

2. PPA selgituste kohaselt teatati avaldajale ka telefoni teel, et kui ta esitab taotluse Eesti kodaniku dokumentide uuendamiseks, peab ta lisama taotlusele tõendi selle kohta, millal ta on saanud Vene Föderatsiooni kodakondsuse. PPA leidis, et Eesti kodaniku isikut tõendava dokumendi menetluses on oluline selgitada välja ka Eesti kodakondsusega seotud asjaolud. PPA-l on kohustus algatada Eesti kodakondsuse kaotanuks lugemise menetlus, kui inimesel on

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

lisaks muu riigi kodakondsus. Menetlusväliselt inimesed neid andmeid PPA-le esitada ei soovi. Selgus, et PPA rakendab sellist praktikat ka teiste inimeste isikut tõendavate dokumentide taotluste lahendamisel.

Isikut tõendavate dokumentide väljastamine

3. PPA toimus õigusvastaselt, pikendades avaldaja isikut tõendavate dokumentide väljaandmise tähtaega. Topeltkodakondsust puudutavate asjaolude ilmumine ei anna alust pikendada dokumentide väljaandmise tähtaega. Isikut tõendava dokumendi korduv väljaandmine ning topeltkodakondsuse asjaolude väljaselgitamine on erinevad õiguslikud küsimused.

4. Eesti kodanikul on subjektiivne õigus, et talle väljastataks dokumentide kehtivusaja lõppedes uued dokumendid. Inimene vajab isikut tõendavaid dokumente igapäevaste toimingute tegemiseks. Seetõttu on dokumentide väljaandmiseks kehtestatud lühikesed tähtajad. Siseministri [määruse](#) § 34 lõige 1 näeb ette, et PPA peab andma isikut tõendava dokumendi välja või selle väljaandmisest keelduma hiljemalt 30 päeva jooksul pärast taotluse menetluse võtmist või taotluses esinenud puuduste kõrvaldamist. Seda menetlustähtaega võib pikendada ainult juhul, kui isikut tõendava dokumendi väljaandmise seadusliku aluse olemasolu või taotleja isikusamasuse kontrollimine kestab taotluse läbivaatamiseks ettenähtud tähtajast kauem (määruse § 35 lg 1). [] on Eesti kodanik. Seega ei ole kahtlust, et dokumendi väljaandmiseks on olemas seaduslik alus. Samuti ei vaja tema isikusamasus uuesti kontrollimist. Niisiis puudus seaduslik alus menetlustähtaja pikendamiseks.

5. PPA peab järgima seadust ega tohi kehtestada piiranguid, milleks puudub seaduslik alus. Tähtaja pikendamist ei õigusta see, et PPA jaoks on lihtsam ning säästlikum teha erinevaid menetlustoiminguid ühe haldusmenetluse raames.

6. Praeguseks on [] olnud ilma Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentideta juba üle viie kuu. Ta ei ole saanud seetõttu kasutada oma kodanikuõigusi, muu hulgas sõita Eestisse. Palun väljastage avaldajale uued dokumendid viivitamata ning toimetage need talle kätte võimalikult kiiresti.

7. PPA peab viima isikut tõendavate dokumentide uuendamise praktika kooskõlla õigusaktidega. Õiguskantsler on korduvalt juhtinud PPA tähelepanu sellele, et isikut tõendavate dokumentide väljastamine tuleb eristada kodakondsust puudutavatest õigusvaidlustest (õiguskantsleri [07.12.2018](#) ja [06.03.2019](#) soovitusel).

Topeltkodakondsuse tõttu kodakondsuse kaotamiseks lugemise menetlus

8. Seaduse kohaselt on PPA-l õigus kontrollida topeltkodakondsust puudutavaid asjaolusid. See on aga isikut tõendavate dokumentide väljaandmisest eraldi haldusmenetlus, mille puhul tuleb pidada silmas haldusmenetluse nõudeid. [Haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) § 5 lg 2 sätestab, et haldusmenetlus viiakse läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulusi ja ebameeldivusi inimestele. Topeltkodakondsust puudutavate asjaolude väljaselgitamisel võib tõendiks olla menetlusosalise seletus, dokumentaalne tõend, asitõend, paikvaatlus, tunnistaja ütlus ning eksperdi arvamus (HMS § 38 lg 2). [] ei varjanud PPA eest seda, et tal on Vene kodakondsus. Ta esitas selle kohta PPA klienditeenindajale Vene Föderatsiooni passi ning hiljem passi koopia. PPA selgitas, et avaldajalt nõuti välisriigi ametiasutuse tõendi esitamist selleks, et saada teada, millal ta omandas teise riigi kodakondsuse. Vene kodakondsuse võtmise ajast sõltub, kas topeltkodakondsuse küsimus lahendatakse [kodakondsuse seaduse](#) § 28 lg 1 p 5 või § 29 alusel. Samas võinuks PPA kodakondsuse

omandamise aja kohta inimeselt endalt selgitust küsida. Kui esitatud andmete põhjal tekib kahtlus, et inimene võib olla ajanud segamini nt Nõukogude Liidu passi kasutamise ning Vene Föderatsiooni kodakondsuse omandamise, on võimalik seda asjaolu hiljem täpsustada.

9. PPA peab andma inimestele asjakohaseid õiguslikke selgitusi ega tohi nõuda, et enne uute Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentide taotluse esitamist peab inimene esitama välisriigi tõendi selle riigi kodakondsuse andmise asjaolude kohta. Samuti ei saa isikut tõendavate dokumentide uuendamise taotluse vastuvõtmist seada sõltuvusse sellest, kas inimene täidab ankeedi topeltkodakondsuse asjaolude kohta.

10. Kui PPA algatab topeltkodakondsuse tõttu kodakondsuse kaotanuks lugemise või kodakondsuse äravõtmise menetluse, tuleks inimesele selgitada, et tema Eesti kodaniku isikut tõendavad dokumendid võidakse hiljem tunnistada kehtetuks. [] tõi esile, et kuigi tema kodakondsus määratleti algselt kasuisa kaudu (naturalisatsiooni korras), võib tal olla õigus oma ema kaudu sünnijärgsele Eesti kodakondsusele. Seda asjaolu ei ole varem kontrollitud, sest ametnike tollaste selgituste kohaselt oli kasuisa kaudu kodakondsust lihtsam ja kiirem vormistada. Kuna avaldaja on teatanud, et tal võib olla sünnijärgne kodakondsus, peab PPA uurimispehõhimõttest tulenevalt antud asjaolu kontrollima. Samuti tuleks [] selgitada, milliseid andmeid ta peaks esitama sünnijärgse kodakondsuse tõendamiseks (vt õiguskantsleri 06.03.2019 [soovitust](#)).

Palun teatada viie tööpäeva jooksul, mida olete ettepaneku täitmiseks teinud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Siseministeerium
Riigikantselei

Kristiina Albi 693 8412
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee